Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Nationaal MilieuProgramma (NMP)

Publiekssamenvatting

4 augustusi 2022

Inleiding

In februari 2020 heeft het kabinet aangegeven dat de omgeving waarin wij leven gezond, schoon en veilig moet zijn. Dit is te lezen in '*Nationaal Milieubeleidskader (NMK), Een Schone Taak: bouwstenen voor een veilig, gezond en schoon leefmilieu*[1]'.

Het Nationaal MilieuProgramma (NMP) werkt de ambitie uit om Nederland gezond, schoon en veilig te krijgen in 2050. Daarbij kijkt het NMP ook naar wat er allemaal al is afgesproken met andere landen in Europa en in de rest van de wereld.

Voor het besluit over het NMP wordt een plan-milieueffectrapport (planMER) gemaakt. Het doel van een planMER is om er voor te zorgen dat we al vooraf zo goed mogelijk weten of de acties die in het programma staan echt leiden tot een gezond, schoon en veilig Nederland. Het planMER laat ook zien of die acties gevolgen hebben voor andere belangrijke zaken dan het milieu.

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is de eerste stap naar het planMER voor het NMP. De NRD schetst de aanpak van het planMER, oftewel:

- Over welke onderwerpen het planMER gaat.
- Wat voor soort besluiten beoordeeld gaan worden.
- Hoe de beoordeling plaatsvindt.
- Welke effecten aan bod komen.

Er is speciaal aandacht voor de gevolgen van het NMP voor de natuur in 'Natura 2000-gebieden' in Nederland. Dit heet een 'Passende Beoordeling' en maakt onderdeel uit van het planMER.

Op basis van de NRD mag iedereen laten weten wat zijn of haar mening is over de aanpak van het planMER. De Commissie m.e.r. is een onafhankelijke commissie die erop let dat het planMER goed wordt uitgevoerd. Deze commissie brengt hierover advies uit.

Samenhang Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), plan Milieu Effect Rapport (planMER), Passende Beoordeling (PB) en Nationaal MilieuProgramma (NMP)

De NRD beschrijft de aanpak voor het planMER en de PB die worden opgesteld voor het NMP. **Het planMER en de PB** leveren informatie voor het maken van keuzes in het NMP. In het **NMP** staat wat er allemaal gaat gebeuren voor een gezond, schoon en veilig Nederland.

Het Nationaal MilieuProgramma

De ambitie van het NMP is dat er in 2050 in Nederland nog zo weinig milieuvervuiling is dat er geen of alleen nog heel kleine risico's zijn voor de gezondheid van mensen en van de natuur. Het kabinet dat de vervuilende activiteiten niet vanuit Nederland naar andere landen verplaatst worden, want dan hebben mensen en natuur in andere landen het slechter gekregen door ons. Ook wil het kabinet besluiten nemen die voor Nederlanders die nu leven goed zijn, en die ook goed zijn voor onze kinderen of kleinkinderen.

Landen over de hele wereld werken samen in de Verenigde Naties (VN). De VN heeft aangegeven dat er in de wereld drie grote problemen zijn voor het voortbestaan van onze aarde. Dit zijn:

1. Klimaatverandering.
2. Het uitsterven van dier- en plantsoorten.
3. Vervuiling van ons milieu.

In Nederland zijn met heel veel partijen afspraken gemaakt om klimaatverandering te beperken en te voorkomen. Dit heet het Klimaatakkoord. Ook zijn er afspraken gemaakt om ervoor te zorgen dat de verschillende soorten dieren en planten behouden blijven. Dit heet het Programma Versterken Biodiversiteit. Het NMP is gericht op het derde grote probleem, de vervuiling van ons leefmilieu.

In het NMP komen doelen en acties te staan voor een gezond, schoon en veilig Nederland op de lange termijn (2050), maar ook al voor verbeteringen in 2030. We houden steeds goed bij of de uitvoering van de acties goed verloopt en of de doelen worden gehaald. Zo niet dan worden nieuwe acties gestart om de doelen alsnog te halen. Zo wordt er steeds gekeken wat de beste acties zijn om ons land gezond, schoon en veilig te krijgen. Dit zijn milieuregels waar iedereen zich aan moet houden. Maar het zijn ook acties om andere partijen, zoals bijvoorbeeld bedrijven en burgers, uit te nodigen om zelf met acties goed voor het milieu te zorgen.

In het NMP worden **drie hoofdopgaven uitgewerkt**:
- *Vitale Ecosystemen*, hierbij gaat het om een schone bodem en schoon water in ons land.
- *Gezonde Leefomgeving*, hierbij gaat het om het verbeteren van de veiligheid en gezondheid van mens en natuur, zoals beperken van geluidoverlast, vermindering van ongezonde stoffen in de lucht die we kunnen inademen en risico´s van een ongeluk in onze leefomgeving, bijvoorbeeld door een ontploffing van een gastank.
- *Duurzame, Circulaire Economie*, hierbij gaat het er om dat we geen grondstoffen meer gebruiken die kunnen opraken en dat we producten maken die geen afval geven, omdat we het 'afval' kunnen gebruiken voor nieuwe producten.

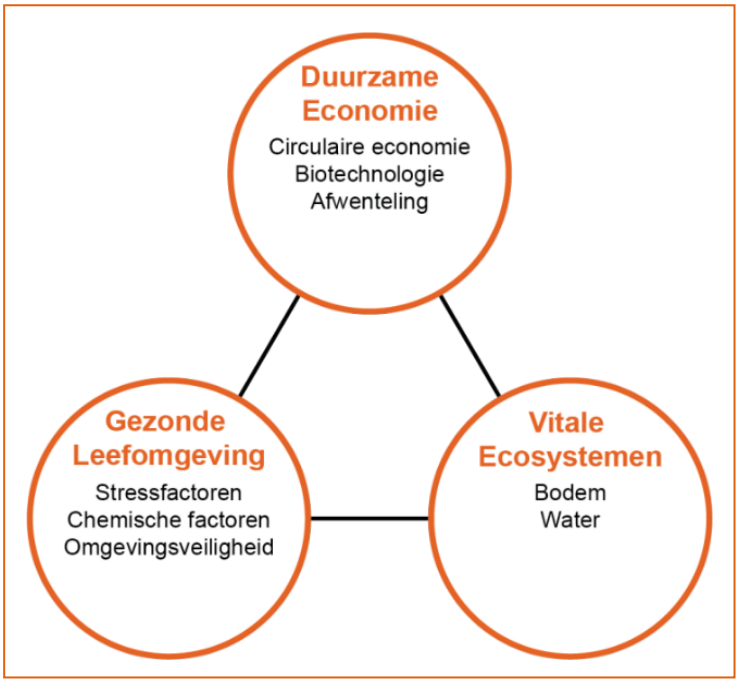

Stand van het milieu, trends en opgaven

Eerst is onderzocht hoe gezond, schoon en veilig ons milieu nu is en wat we verwachten dat er gebeurt als we geen nieuwe acties ondernemen. Hiervoor is gebruik gemaakt van wat er staat in bestaande rapporten. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) heeft hierbij geholpen, omdat er bij het RIVM heel veel kennis is over het milieu, gezondheid en veiligheid.

In de periode 1970-2000 is de milieukwaliteit in Nederland flink verbeterd. Na het jaar 2000 is niet echt veel verbeterd aan het milieu. Ondertussen zijn er wel nieuwe milieuproblemen ontstaan.

Voorbeelden hiervan zijn: klimaatverandering, het verlies van dier- en plantsoorten, het opraken van grondstoffen en nieuwe vervuiling van water en bodem met schadelijke stoffen zoals PFAS, medicijnresten en hele kleine plasticdeeltjes. Deze problemen zullen ook in Nederland grote negatieve effecten hebben, op onze voedselvoorziening, op onze waterhuishouding, op onze gezondheid en op onze welvaart.

De **toestand van Vitale Ecosystemen** is als volgt:

- De Nederlandse **bodem** is op ongeveer 250.000 locaties (mogelijk) ernstig verontreinigd. De meeste locaties die een groot risico vormen voor de mens zijn aangepakt. Nieuwe problemen zijn ontstaan door verontreiniging met Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS). Daarnaast zorgen zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), medicijnresten en microplastics voor verontreinigingen van de bodem. Er leven heel veel vaak hele kleine dier- en plantensoorten in de bodem. Dit bodemleven zorgt voor een gezonde en schone grond, maar loopt gevaar door intensief landgebruik en de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. We hebben de bodem steeds meer nodig voor bijvoorbeeld nieuwe vormen van energie, aanpassingen aan het veranderende klimaat, de overgang naar duurzame landbouw en het hergebruik van grondstoffen.
- Slechts 5% van al het **water** in ons land voldoet aan de normen voor oppervlaktewaterkwaliteit (goede chemische kwaliteit) in 2020. In 2018 voldeed ongeveer 50 procent aan de norm voor stikstof en ook circa 50 procent aan de norm voor fosfor. In metingen van 2015-2017 bleek dat er 49 verontreinigende stoffen waren waarvan er te veel voorkwam in één of meer wateren. Op diverse plekken veroorzaken mengsels van stoffen negatieve effecten op de gezondheid van de mens en leidt dit tot het verdwijnen van steeds meer dier- en plantsoorten.
- Volgens de Stroomgebiedbeheerplannen (2022) voldoet de **grondwater**kwaliteit in de meeste gebieden aan de doelen die zijn gesteld. In 2017 bleek dat vrijwel al het ondiepe grondwater en twee vijfde van het diepe grondwater chemische stoffen bevat die van de mens afkomstig zijn. In de helft van de grondwatermonsters zijn bestrijdingsmiddelen aangetroffen. In 75 procent van de monsters zijn nieuwe stoffen gemeten. Het grondwater wordt tot steeds grotere diepten verontreinigd met veel verschillende stoffen. Hoewel de drinkwaterkwaliteit zeer goed is in Nederland, bestaat er wel zorg over de kwaliteit van de bronnen.
- Ook zijn er zorgen over voldoende grondwater, door een tekort aan neerslag. Grondwateronttrekkingen voor onder andere de landbouw namen toe in recente droge jaren 2018-2020. De rivierafvoeren namen toe, alsook de gemiddelde temperaturen.
- In het algemeen is er in Nederland voldoende **zoetwater** beschikbaar, maar soms is er minder zoetwater beschikbaar dan de vraag.

Voor de hoofdopgave **Vitale Ecosystemen zijn de volgende ontwikkelingen** belangrijk:

- Toename van klimaatverandering en aanpassingen aan het veranderende klimaat.
- Het verdwijnen van dier- en plantsoorten.
- (Her)gebruik van grondstoffen.
- De overgang naar duurzame landbouw.
- De woningbouw.
- De overgang naar duurzame energiebronnen.
- Nieuwe bedreigingen door nieuwe verontreinigingen.
- De verbetering van de kwaliteit van oppervlaktewater gaat niet snel genoeg.

Eerste beeld van de **opgaven Vitale Ecosystemen**:

- Eerst kijken naar de kwaliteit van bodem en water voordat wordt besloten over wat waar gebouwd mag worden.
- Zorgen voor een schone en gezonde bodem als basis voor milieukwaliteit.
- Schoonmaken van bodemverontreinigingen.
- Duidelijke regels stellen voor hergebruik grond- en bouwstoffen in de bodem.
- Voorkomen van tekort aan en vervuiling van grondwater.
- Bijdragen aan doelen ter verbetering van de waterkwaliteit.
- Verbeteren van de gezondheid van dier- en plantsoorten door minder milieuvervuiling.

De **toestand van Gezonde Leefomgeving** is als volgt:

- Geluid, licht en trillingen zijn de belangrijkste **stressfactoren** die stress kunnen veroorzaken bij mensen. Naast burengeluid, dat niet in het NMP wordt aangepakt, veroorzaakt geluid van transport (wegverkeer, vliegverkeer en railverkeer) veel ernstige hinder, gevolgd door industrie en andere economische activiteiten. Rondom Schiphol, Amsterdam, snelwegen en het havengebied van Rotterdam is de totale geluidbelasting zeer hoog. Er komt steeds meer

ernstige geluidhinder door Laag Frequent Geluid (LFG), een laag, zoemend of brommend geluid van bijvoorbeeld ventilatie of airconditioners. In Nederland wordt meer licht uitgestoten dan in Duitsland en Frankrijk. In de randstad is er veel licht door de glastuinbedrijven. Ernstige lichthinder treedt op bij 5% en slaapverstoring bij 3% van de Nederlanders. Trillingen door met name wegvervoer en spoorvervoer kunnen hinder veroorzaken bij mensen en schade aan gebouwen. Er bestaat bijna geen wetgeving om dit voorkomen.

- **Chemische stoffen** hebben een grote invloed op een gezonde leefomgeving. De luchtkwaliteit voldoet in Nederland bijna overal aan de wettelijke normen. Maar toch is de levensverwachting van mensen door luchtverontreiniging bijna een jaar korter dan in een situatie zonder luchtverontreiniging. Dit komt doordat de (Europese) wettelijke normen een afweging zijn tussen gezondheid enerzijds en de haalbaarheid van de vastgestelde norm anderzijds. Ook een klein beetje luchtverontreiniging is schadelijk, want de luchtverontreiniging is overal en iedereen ademt het hele leven lang vervuilde lucht in. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) kwam met nieuwe advieswaarden voor luchtkwaliteit, die in Nederland lang niet overal worden gehaald. De hoeveelheid luchtverontreiniging verschilt per plek door verkeer, veeteelt, houtkachels en industrie. Fijnstof is een schadelijke stof en wordt vooral veroorzaakt door verkeer, veestallen, industrie en houtstook. Ook stikstofdioxide (NO_2) is schadelijk en hiervan zit er meer in de lucht dan dat de WHO adviseert. Geurhinder komt van barbecue/vuurkorven, stallen met vee en wegverkeer. Tussen 2016 en 2019 nam de geurhinder toe, door open haarden en allesbranders, barbecue en vuurkorven en riolering. Een nieuwe uitdaging zijn zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Die komen overal in het milieu voor. Ze zijn kankerverwekkend, belemmeren de voorplanting of hopen zich op in planten, dieren en mensen. Microplastics komen ook overal voor. Ook in de menselijke bloedbaan. Verder onderzoek naar de schadelijkheid hiervan is nodig. De precieze omvang van gezondheidsschade door chemische bestrijdingsmiddelen is onbekend, de zorg in geïndustrialiseerde landen richt zich op langdurige blootstelling aan lage concentraties.
- Vervoer van en activiteiten met gevaarlijke stoffen, zoals giftige, explosieve en brandbare stoffen zijn een risico voor onze **omgevingsveiligheid**. Zo'n 240 miljoen ton aan gevaarlijke stoffen vervoeren we in Nederland over binnenwater, via een pijpleiding, over de weg en over het spoor. De (risico's op) blootstelling aan kunstmatige radioactieve straling komen van energieopwekking, gezondheidszorg, fundamenteel onderzoek naar materialen, industriële toepassingen en verwerking van het afval van deze activiteiten.

Voor de hoofdopgave **Gezonde Leefomgeving zijn de volgende ontwikkelingen** belangrijk:

- De bouw van veel nieuwe woningen.
- De overgang naar duurzame energiebronnen.
- De uitwerking van afspraken met gemeenten over schonere lucht (Schone Lucht Akkoord).
- Het gebruiken van minder bestrijdingsmiddelen.
- Het ontstaan van gezondheidsrisico's door het gebruik van nieuwe materialen.

Eerste beeld van de **opgaven Gezonde Leefomgeving**:

- Verminderen van luchtverontreiniging.
- Verminderen van geluidsoverlast.
- Verminderen van hinderlijke trillingen, bijvoorbeeld door zware treinen.
- Verminderen van lichthinder voor mens en dier.
- Verminderen van (nieuwe) vervuilende en schadelijke stoffen.
- Verminderen risico op ongelukken met gevaarlijke bedrijven en transport, en er voor zorgen dat mensen zich hierdoor ook veiliger voelen.
- Ervoor zorgen voor daadwerkelijke verbetering van de milieukwaliteit in de leefomgeving.

De **toestand van de Duurzame, Circulaire Economie** is als volgt:

- In hoeverre economie **circulair** is ligt aan het verbruik van grondstoffen en van energie. Ook ligt het aan de hoeveelheid afval die hierbij ontstaat en of dit 'afval' opnieuw gebruikt kan worden als grondstof voor producten. Per inwoner worden in Nederland bijna twee keer zoveel grondstoffen gebruikt als gemiddeld in Europa. Bijna de helft van ons grondstoffenverbruik wordt veroorzaakt door fossiele energiedragers, zoals olie en gas. Dit is veel meer als in de rest van Europa en dat komt door de grote export vanuit de Nederlandse chemische industrie, staalindustrie, raffinaderijen en tuinbouw. Maar de hoeveelheid grondstoffen voor het eigen gebruik is per Nederlander juist lager dan gemiddeld in de EU. Dit komt doordat we in Nederland met veel mensen dicht bij elkaar wonen waardoor we heel goed gebruik maken van de ruimte in gebouwen en voor de infrastructuur. Nederland verwerkt 66 megaton afval. Daarvan is 30

procent (20 megaton) geïmporteerd afval. Het afval komt vooral uit bouw, industrie en huishoudens. We produceren bijna 500 kg huishoudelijk afval per persoon per jaar. Dit is gelijk aan het Europees gemiddelde. Van de 66 megaton afval wordt 80 procent gerecycled (53 megaton). Hierbij wordt het verwerken van GFT tot compost ook meegerekend. We hoeven in Nederland steeds minder grondstoffen te gebruiken voor eenzelfde hoeveelheid productiewaarde. Ook wordt meer 'afval'materiaal opnieuw gebruikt. Maar het totale grondstoffengebruik neemt nog wel toe.

- Bij de verduurzaming van de economie moeten we rekening houden met de risico's op **afwenteling** van milieuschade. Afwenteling betekent dat we problemen niet echt oplossen door deze te verplaatsen naar andere landen, dat de oplossing van het ene milieuprobleem leidt tot weer een nieuw milieuprobleem, of dat we een probleem nu oplossen, maar voor de toekomst en voor onze kinderen een nieuw probleem veroorzaken.
- **Biotechnologie** is een technologie waarmee planten, dieren en micro-organismen heel gericht aangepast kunnen worden. Met biotechnologie worden bijvoorbeeld vaccins en medicijnen ontwikkeld, en ook biologisch afbreekbare plastics, gewassen die beter tegen ziektes en droogte kunnen en alternatieve eiwitten. Deze sector is goed vertegenwoordigd in Nederland. Steeds meer biotechnologische producten bieden nieuwe kansen om een bijdrage te leveren aan maatschappelijke veranderingen op weg naar duurzame ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld duurzame energie, circulaire economie en duurzame landbouw. Nieuwe ontwikkelingen kunnen nieuwe risico's met zich meebrengen voor de gezondheid van de mens en het milieu. Ook kunnen mensen bezwaren hebben tegen het kunstmatig aanpassen van levende organismen.

Voor de hoofdopgave **Duurzame, Circulaire Economie zijn de volgende ontwikkelingen** belangrijk:

- De groeiende bevolking in Nederland.
- Meer milieuvervuiling door economische groei.
- Ander gebruik van spullen, doordat mensen deze spullen met elkaar delen en daardoor niet allemaal zelf hoeven te kopen, zoals bijvoorbeeld een deelauto.
- Steeds meer werk dat met computers wordt gedaan.
- Niet iedereen houdt zich aan de milieuregels.
- Nieuwe kansen en risico's voor het milieu door hergebruik van goederen en stoffen.
- Nieuwe technologische ontwikkelingen zorgen voor nieuwe stoffen en materialen.
- Stappen richting biologische en duurzame economie.

Eerste beeld van de **opgaven Duurzame, Circulaire Economie**:

- Ervoor zorgen dat de Nederlandse economie in 2050 duurzaam is.
- Ervoor zorgen dat nieuwe technologische ontwikkelingen leiden tot minder vervuiling en niet tot nieuwe soorten vervuiling.
- Ervoor zorgen dat alleen met vergunning mogelijk schadelijke en vervuilende activiteiten uitgevoerd kunnen worden. Toezien op de juiste uitvoering van die activiteiten en handhaven als dit niet het geval is.
- Sturen met geld door vervuilende materialen duurder te maken en schone materialen goedkoper.
- Ervoor zorgen dat verdergaande economische groei niet betekent dat er ook meer milieuvervuiling is.

Beleidsmaatregelen en alternatieven

Het NMP werkt de opgaven uit in concrete maatregelen. Het planMER maakt van deze maatregelen een selectie. De maatregelen die nieuw zijn en waarvan een duidelijk milieueffect verwacht wordt komen aan bod in het planMER. Deze maatregelen worden bij elkaar gezet in verschillende pakketten van bij elkaar passende maatregelen. Zo vormen ze alternatieven. Het planMER beoordeelt van deze alternatieven de bijdrage aan de NMP-doelen en andere belangrijke effecten op duurzaamheid, op mensen en op de economie. Dit helpt om een verstandig en zorgvuldig besluit te nemen over welke acties en maatregelen uiteindelijk in het NMP terecht komen. Hieronder is weergegeven hoe wordt gekozen welke maatregelen worden beoordeeld.

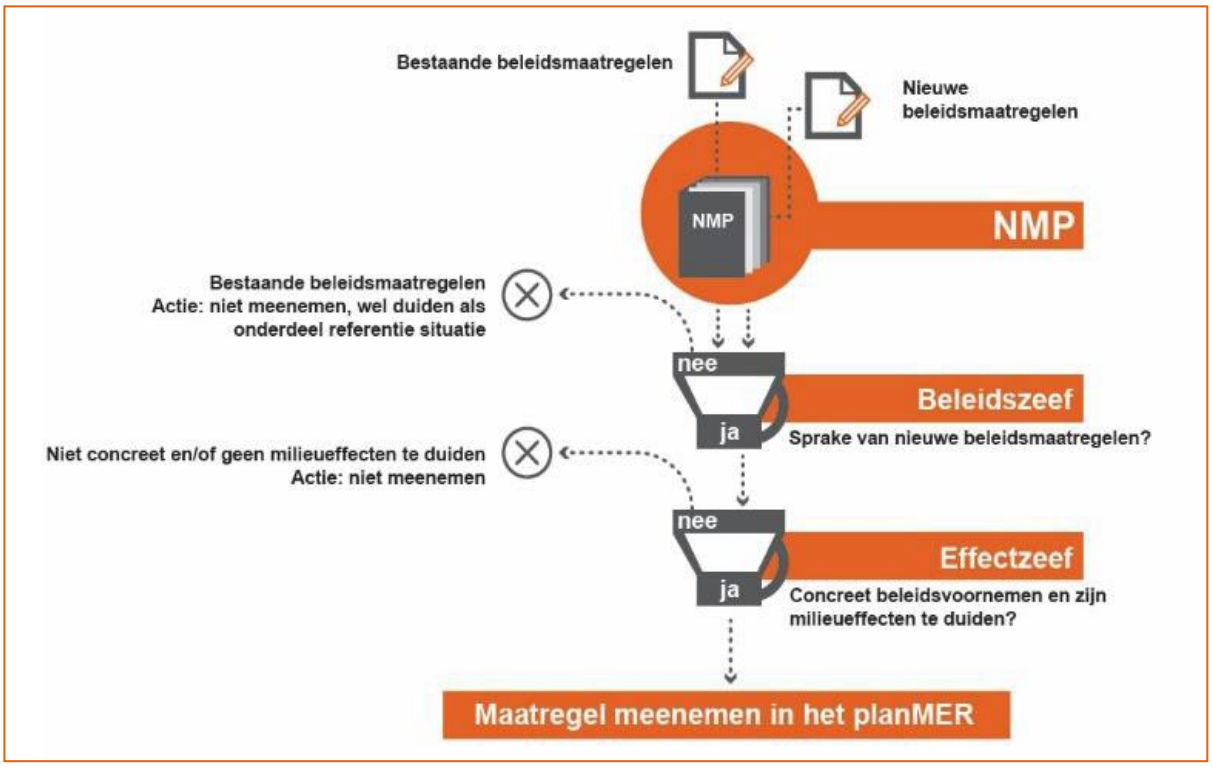

Beoordelingskader

Voor het planMER is een zogenoemd 'beoordelingskader' opgesteld. Dit geeft aan op welke aspecten de maatregelen beoordeeld gaan worden. Het beoordelingskader is opgebouwd uit twee delen. Een beoordeling op het bereiken van het doel 'gezond, schoon en veilige leefmilieu' (de bovenste helft van het figuur) en een beoordeling op alle aspecten ('brede welvaart') die van belang zijn voor duurzaamheid ('planet'), mensen ('people') en economie ('prosperity'). Experts voeren de beoordelingen uit.

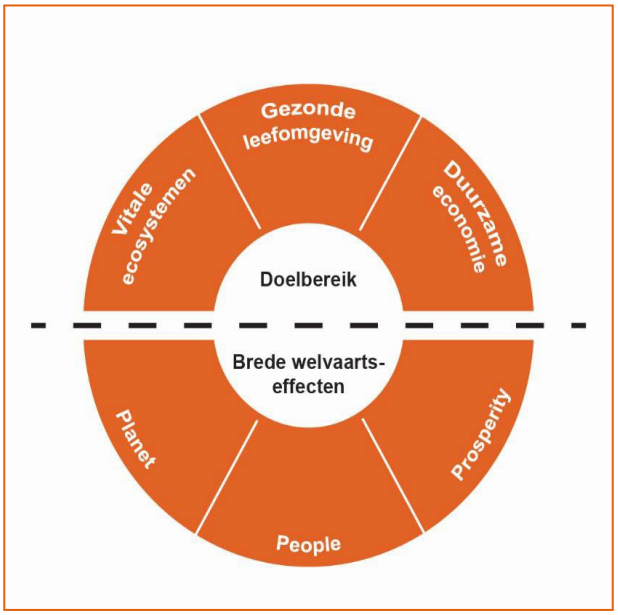

Voor de hoofdopgave **Vitale Ecosystemen** onderzoekt het planMER in hoeverre we doelen bereiken. Deze doelen waaraan getoetst wordt in de planMER zijn:

- de bodem wordt niet met nieuwe stoffen verontreinigd, bodemkwaliteit maakt deel uit van besluiten en we beheren bestaande verontreinigingen goed,
- vervuiling van grondwater wordt tegengegaan en de gewenste oppervlaktewaterkwaliteit wordt gehaald.

De doelen waaraan wordt getoetst in het planMER voor **Gezonde Leefomgeving** zijn:
- voldoen aan geluidregels, lichthinder beperken en schade of hinder door trillingen voorkomen,
- een luchtkwaliteit op het niveau van de WHO, beheersen van geurhinder, weren van schadelijke stoffen, en minder schadelijke bestrijdingsmiddelen;
- geen noemenswaardige gezondheidsschade door gevaarlijke en nucleaire stoffen.

De doelen waaraan wordt getoetst in het planMER voor een **Duurzame, Circulaire Economie** zijn:
- minder gebruik van grondstoffen, vervangen van eindige grondstoffen, preventie van afval, en hoogwaardig hergebruik;
- geen afwenteling naar elders, naar andere milieuthema's en naar later, en de vervuiler betaalt;
- biotechnologische ontwikkeling vindt plaats met waarborgen van veiligheid voor mens en milieu.

Voor de beoordeling op brede welvaarteffecten wordt een lijst van beoordelingscriteria opgesteld. Later wordt nog gekozen op welke criteria beoordeeld gaat worden. De lijst van mogelijke criteria bestaat uit:

- **People**: Bijvoorbeeld: gezondheid, draagvlak en fijne leefomgeving;
- **Planet**: Bijvoorbeeld: klimaatverandering, natuur en landschap;
- **Prosperity**: Bijvoorbeeld: inkomen, werkgelegenheid en kosten en opbrengsten.

Aanpak Passende Beoordeling

De zogenoemde Passende Beoordeling gaat in op de gevolgen van maatregelen die in het NMP staan, voor bepaalde natuurgebieden, de zogenoemde 'Natura 2000-gebieden'. Deze Natura 2000-gebieden zijn juridisch beschermd in de Wet natuurbescherming, omdat daar bijzondere en zeldzame dieren en planten leven. In de passende beoordeling maken deskundigen een inschatting van de gevolgen van de maatregelen in het NMP op de beschermde dieren en planten in de Natura 2000-gebieden.

Vervolg proces

In zes vervolgstappen wordt het planMER voor het NMP opgesteld:

1. Kennisgeving (zomer 2022)
Iedereen wordt geïnformeerd over het voornemen om het NMP te gaan maken. Dit heet een kennisgeving. Dit is de officiële start van het planMER en het ontwikkelen van het NMP.

2. Raadpleging over reikwijdte en detailniveau van het planMER (zomer 2022)
Met de informatie uit de NRD, kan iedereen suggesties doen voor het planMER. Dit heet een 'zienswijze'. Ook aan provincies, waterschappen en gemeenten wordt gevraagd wat zij in het planMER willen zien. En ook buurlanden, omdat de plannen mogelijk milieugevolgen kunnen hebben buiten de grenzen van ons land. De Commissie m.e.r. zal een advies geven wat in het planMER moet komen.

3. **Bepaling reikwijdte en detailniveau (najaar 2022)**
Op basis van de inzichten en adviezen uit de raadpleging en het advies van de Commissie m.e.r.

bepaalt de minister van Infrastructuur en Waterstaat de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen planMER. In het planMER wordt aangegeven hoe met de inzichten en adviezen is omgegaan

4. Opstellen planMER (najaar 2022 – voorjaar 2023)
Begin november 2022 volgt een overzicht hoe de zienswijzen bijdragen aan het planMER.

5. Kennisgeving planMER en ontwerp NMP (voorjaar 2023)
Het planMER wordt tegelijk met het ontwerp NMP gepubliceerd. Iedereen mag hierop opnieuw een reactie geven. De Commissie m.e.r. toetst de kwaliteit van het planMER.

6. Opstellen en vaststellen definitief NMP (na zomer 2023)
Op basis van de reacties en het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r. stelt de bewindspersoon van Infrastructuur en Waterstaat het NMP vast. Hierbij wordt aangegeven wat is gedaan met de planMER,,de zienswijzen en de adviezen.